

Yttrande
2025-02-04

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna,
Miljöpartiet

Nr 16

Yttrande angående Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23)

Utöver det som beskrivs i tjänsteutlåtandet vill vi framhålla att de mänskliga rättigheterna är universella oavsett juridisk status. Det behöver tydligt säkerställas att förslagen om förändrade bistånd ligger i linje med att barns rättigheter säkras. Att leva i ett parallellt samhälle skapar stor otrygghet för såväl individen som för majoritetssamhället.

Yttrande

2025-01-31

Ärende nr SLK-2024-01034

Yttrande angående - Remiss från Justitiedepartementet Inhibition av verkställigheten - en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23)

Yttrande

Sverigedemokraterna ställer oss positiva till förslaget om att hitta alternativ till uppehållstillstånd för utlänningar som utgör säkerhetshot eller har begått brott, när ett tillfälligt verkställighetshinder föreligger. Förslaget syftar till att skapa förutsättningar för en mer effektiv hantering av återvändande när verkställighetshindret upphör, vilket vi anser vara ett viktigt steg för att stärka Sveriges förmåga att hantera denna typ av situationer och landets möjlighet att upprätthålla en robust och ansvarsfull migrationspolitik.

Det är av yttersta vikt att vi som samhälle har tydliga och funktionella processer för att hantera individer som utgör säkerhetshot, samtidigt som vi respekterar de rättsliga ramverken och säkerställer att verkställighetshinder hanteras på ett korrekt sätt. Förslaget erbjuder en balanserad lösning där behovet av säkerhet och ordning beaktas, samtidigt som vi bibehåller rättssäkerheten för den enskilde.

Sammanfattningsvis anser vi att förslaget bidrar till att effektivisera hanteringen av personer som utgör ett säkerhetshot och skapar bättre förutsättningar för att återvändande kan genomföras när omständigheterna medger det. Vi ser positivt på fortsatta åtgärder i denna riktning.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-01-10

Ärendenummer SLK-2024-01034

Handläggare

Lisa Jacobson Flöhr

Telefon: 031-368 03 59

E-post: lisa.jacobson.fluhr@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Justitiedepartementet Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen Inhibition av verkställigheten - en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23), i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

Justitiedepartementet har 2024-11-06 översänt promemorian Inhibition av verkställigheten - en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23) till Göteborgs Stad för yttrande. Remissen ska besvaras senast 2025-02-19.

Ett tillfälligt verkställighetshinder innebär att det för stunden inte går att genomföra ett beslut om avvisning eller utvisning, trots att det finns ett lagakraftvunnet beslut om detta. Det kan finnas flera orsaker till det, till exempel säkerhetsläget i hemlandet, praktiska problem med att få nödvändiga resehandlingar från hemlandet eller om det mottagande landet inte samarbetar med Sverige gällande verkställandet av utvisningen.

I utlänningslagen saknas uttryckligt stöd för att inhibera eller på annat sätt under en längre tid skjuta upp verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning när det finns ett tillfälligt verkställighetshinder. Därför beviljas i stället tidsbegränsade uppehållstillstånd. Dagens regelverk anses inte som ändamålsenligt och effektivt vid tillfälliga verkställighetshinder för de personkategorier som uppdraget omfattar. Tillgången till de olika välfärdssystemen ska begränsas, eftersom dessa utlännings vistelse i landet är tillfällig under den tid som ett inhibitionsbeslutet gäller. Därför lämnar utredningen förslag om en lägre nivå på bistånd än enligt nuvarande ordning.

Stadsledningskontoret instämmer i den slutsats som görs i promemorian att förslagen om inhibition av verkställigheten kan tydliggöra att vistelsen i Sverige under inhibitionstiden är tillfällig. Att ansvaret för bistånd till individerna som omfattas övergår från kommunerna till staten bedömer stadsledningskontoret som positivt. Stadsledningskontoret bedömer att de föreslagna förändringarna inte kommer att få någon större påverkan på staden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Enligt utredningen förväntas förslagen leda till en mer ändamålsenlig ordning vid tillfälliga verkställighetshinder samt ett effektivare verkställighetsarbete. Vidare bedöms förslagen, genom ökad ordning och säkerhet, ha en viss brottsförebyggande effekt vilket kan ge samhällsekonomiska vinster på sikt. Av utredningen framgår också att förslagen bör leda till besparingar för kommunerna genom att de utlänningar som får ett beslut om inhibition av verkställigheten vid tillfälliga verkställighetshinder föreslås omfattas av Migrationsverkets ansvar när det gäller boende och bistånd. Detta kan jämföras med dagens system när tidsbegränsade uppehållstillstånd beviljas och berörda individer därmed omfattas av kommunernas ansvar för bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, om de inte är självförsörjande.

Det finns inget underlag som visar i vilken utsträckning de utlänningar som tillhör de aktuella personkategorierna och som beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd vid tillfälliga verkställighetshinder i dag får bistånd enligt SoL. Utredningen uppskattar att det rör sig om cirka 150 individer per år i det föreslagna systemet som, om de i stället hade beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, skulle ha haft rätt till försörjningsstöd enligt nuvarande regelverk. Därmed bedömer utredaren att förslagen väntas leda till minskade utgifter för kommunerna avseende ekonomiskt bistånd. Även förslaget om att den som får ett beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder inte ska ha rätt till kommunal vuxenutbildning, bedömer utredaren kommer att leda till vissa mindre besparingar för kommunerna.

Stadsledningskontorets bedömning är att förslagen inte kommer att ha någon nämnvärd påverkan på Göteborgs Stads ekonomi, varken avseende kostnaderna för ekonomiskt bistånd, eventuella insatser enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, eller för vuxenutbildning. Av den förhållandevis lilla grupp som kommer att omfattas av lagförslagen, bedöms ett fåtal uppehålla sig i Göteborg. Dessa individer antas inte söka ekonomiskt bistånd i någon större utsträckning idag, varför de föreslagna förändringarna inte kommer att leda till någon märkbar besparing för staden. Samma bedömning görs gällande kostnaderna för kommunal vuxenutbildning och för insatser enligt LSS.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

De utlänningar som ska omfattas av den nya lagen är utlänningar som har fått ett avvisningsbeslut som inte kan verkställas och som ingår i någon av kategorierna enligt utlänningslagen (2005:716), UtIL. Det är brottsutvisade, säkerhetsärenden, uteslutandeärenden, vägransärenden och ordnings- och säkerhetsstörningsärenden. Förslagen om inhibition förväntas enligt promemorian tydliggöra för den berörde att vistelsen i Sverige är tillfällig. Förslagen syftar till ett effektivare återvändande genom viss ökad kontroll, vissa inskränkningar i rörelsefriheten och vissa möjligheter att använda tvångsmedel, vilket får betydelse för individen.

Jämfört med i dag kommer de som omfattas av förändringen ha en begränsad rätt till bistånd, hälso- och sjukvård samt tandvård. De kommer inte att ha rätt till

bosättningsbaserade förmåner från Försäkringskassan och inte heller möjligheter till kommunal vuxenutbildning, studiestöd eller etableringsinsatser. De berörda individerna föreslås vara tillförsäkrade möjligheter till boende och bistånd via Migrationsverket och hälso- och sjukvård samt tandvård i samma omfattning som gäller för asylsökande. Rättssäkerheten för den enskilde garanteras genom möjlighet att få de olika besluten prövade i domstol. Förslagen är utformade så att internationell rätt, EU-rätt och regeringsformens krav och principer uppfylls.

Det föreslås fortfarande finnas kvar en möjlighet att bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid tillfälliga verkställighetshinder om det finns särskilda skäl samtidigt som det inte finns skäl som talar emot att ett sådant uppehållstillstånd beviljas. Särskild hänsyn får då tas till utlänningens hälsotillstånd och levnadsomständigheter i övrigt. Till exempel om utlänningen lider av en mycket allvarlig sjukdom som utifrån medicinska utgångspunkter hindrar verkställighet eller om utlänningen har ett barn i Sverige som lider av svår sjukdom och som är särskilt beroende av honom eller henne.

För barn ska barnets rättigheter enligt barnkonventionen beaktas vid utformningen av nya regler. Det innebär bland annat att utlänningar, som är under 18 år och ingår i de personkategorier för vilka en ny reglering föreslås, ska uppmärksammas särskilt. De flesta som kommer att omfattas av den föreslagna ordningen kommer att vara vuxna (enligt statistik som redovisas i promemorian var det under 2021-2023 endast två barn som hade kunnat vara aktuella för de nya lagförslagen, båda var strax under 18 år). Utredningen utesluter dock inte att det, bland de utlänningar som meddelas ett beslut om inhibition av verkställigheten vid ett tillfälligt verkställighetshinder, kommer att finnas ett begränsat antal barn och då sannolikt primärt unga som inom ett eller ett par år kommer att fylla 18 år. Vid bedömningen av om ett beslut om inhibition av verkställigheten ska meddelas ett barn ska barnets bästa beaktas.

Ett ensamkommande barn som får ett beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder, ska fortfarande tas emot i en kommun för boende på samma sätt som enligt nuvarande ordning. Alla barn som meddelas beslut om inhibition av verkställigheten vid tillfälliga verkställighetshinder kommer att ha rätt till fullständig hälso- och sjukvård samt tandvård. För barn kommer förslagen därför i dessa hänseenden inte att innebära några förändringar. Detsamma gäller utbildning för barn, det vill säga grundskola och gymnasieskola.

Hänsyn till barnperspektivet ska också tas när det gäller barn som ingår i samma familj som den som meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten. Det motiveras av att barn påverkas såväl direkt som indirekt av de bestämmelser som berör deras föräldrar. Om utlänningen är ett barn eller har barn i Sverige ska vid bedömningen hänsyn tas även till barnets bästa. Det innebär exempelvis att det i det enskilda fallet kan behöva tas vederbörlig hänsyn till om den utlänning som ska avvisas eller utvisas har ett barn i Sverige som lider av svår sjukdom och som är särskilt beroende av honom eller henne. Som framgår ovan kan i ett sådant fall utlänningen beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, om det inte finns skäl som talar emot att ett sådant tillstånd ges. Enbart det förhållandet att en utlänning är ett barn eller har barn i Sverige kan dock aldrig ensamt anses utgöra särskilda skäl för att bevilja honom eller henne ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Bilagor

1. Sammanfattning av betänkandet
2. Förslag till Göteborgs Stads yttrande

Ärendet

Justitiedepartementet har översänt promemorian Inhibition av verkställigheten - en ny ordning för vissa utlännningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23) till Göteborgs Stad för yttrande. Remissen inkom 2024-11-06 och ska besvaras senast 2025-02-19.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har bedömt att remisstiden inte medgett nämndbehandling. Synpunkter på förslagen har inhämtats från socialförvaltningen Centrum och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen.

Bakgrund

Ett tillfälligt verkställighetshinder innebär att det för stunden inte går att genomföra ett beslut om avvisning eller utvisning, trots att det finns ett lagakraftvunnet beslut om detta. Verkställigheten av beslutet är alltså tillfälligt stoppad. Det kan finnas flera orsaker till att beslutet inte går att verkställa, bland annat säkerhetsläget i hemlandet, praktiska problem med att få nödvändiga resehandlingar från hemlandet eller om det mottagande landet inte samarbetar med Sverige gällande verkställandet av utvisningen.

I utlänningslagen saknas uttryckligt stöd för att inhibera eller på annat sätt under en längre tid skjuta upp verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning när det finns ett tillfälligt verkställighetshinder. Därför beviljas berörda individer i stället tidsbegränsade uppehållstillstånd.

I uppdragsbeskrivningen till utredningen anges att det av flera skäl kan få orimliga eller olämpliga följder att bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd till en utlänning som ska avlägsnas på grund av att han eller hon utgör ett säkerhetshot, har uteslutits från att anses som skyddsbehövande, har vägrats flyktingstatusförklaring eller har gjort sig skyldig till allvarlig eller upprepad brottslighet. Ett sådant uppehållstillstånd kan hindra att avlägsnandebeslutet verkställs direkt när verkställighetshindret upphör. Till ett tidsbegränsat uppehållstillstånd är också olika rättigheter och förmåner knutna. Dagens regelverk anses inte som en ändamålsenlig och effektiv ordning vid tillfälliga verkställighetshinder för de personkategorier som uppdraget omfattar.

Utredningens uppdrag

Utredaren har haft i uppdrag att lämna förslag som gör det möjligt att, vid tillfälliga verkställighetshinder, inhibera eller på annat sätt skjuta upp verkställigheten av beslut om avvisning eller utvisning för vissa utlännningar. Detta ska utgöra ett alternativ till att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd på grund av att avvisningsbeslutet inte går att verkställa. Syftet med uppdraget är att skapa förutsättningar för en effektivare hantering av återvändandet för dessa utlännningar när verkställighetshindren upphör och att stärka Sveriges förmåga att hantera personer som utgör ett säkerhetshot, men som inte kan avlägsnas från landet.

I uppdraget ingår att föreslå en ordning som ger möjlighet att vid tillfälliga verkställighetshinder skjuta upp verkställigheten av ett avlägsnandebeslut. Detta i stället för att bevilja ett uppehållstillstånd, om ärendet är ett säkerhetsärende enligt UtL eller om utlännningen är utesluten från att anses som skyddsbehövande, har vägrats flyktingstatusförklaring eller är utvisad på grund av brott.

I uppdraget ingår också att bedöma om det även i andra situationer än de nyss nämnda kan finnas behov av att kunna besluta om inhibition av verkställigheten i stället för att bevilja en utlänning ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid ett tillfälligt verkställighetshinder. I uppdragsbeskrivningen anges att det skulle kunna handla om situationer där det av något skäl kan uppfattas som orimligt eller olämpligt att bevilja uppehållstillstånd och att det noteras att brister i levnadssätt på sikt kan komma att få större utrymme i svensk utlänningslagstiftning.

Angränsande uppdrag

Uppdrag till Migrationsverket att förbereda för ett reformerat mottagningssystem

Migrationsverket har i uppdrag av regeringen att planera för ett nytt system för mottagande av asylsökande genom en omfattande utbyggnad av boendeplatser i egen regi. Migrationsverket har också sedan 2022 arbetat med att inrätta så kallade återvändandecenter. Ett återvändandecenter är ett boende avsett för utlänningar som har fått ett verkställbart överförings-, avvisnings- eller utvisningsbeslut. Migrationsverket ska erbjuda plats på ett återvändandecenter till alla utlänningar med ett sådant beslut.

Angränsande utredningar

Ett ordnat initialt mottagande av asylsökande

Regeringen tillsatte 2021 en utredning med uppdrag att föreslå hur en skyldighet kan utformas med innebörden att asylsökande ska bo i ett mottagningscenter som anordnas av Migrationsverket. I prop. 2024/25:49 En ny ordning för asylsökandes boende, föreslås att alla asylsökande, med vissa undantag, ska tilldelas en plats på ett boende som Migrationsverket ansvarar för. Att bo på asylboendet ska vara ett villkor för att kunna få dagersättning och särskilt bidrag. Lagändringarna föreslås träda i kraft 2025-03-01. I slutbetänkandet (SOU 2024:68) föreslogs också att en ny lag, mottagandelagen, ska ersätta lag (1994:147) om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Förslaget remitterades för synpunkter med svarsdatum i januari. Göteborgs Stad har inte varit remissinstans.

Skärpta krav på hederligt levnadssätt och ökade möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd

Regeringen har tillsatt en utredning om skärpta krav på hederligt levnadssätt och ökade möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd. I utredningsdirektiven anges att utredaren ska analysera och föreslå dels hur möjligheterna att neka och återkalla uppehållstillstånd på grund av brott kan utökas på ett ändamålsenligt sätt, dels hur dessa möjligheter kan utökas på grund av andra brister i levnadssätt än brott. Av direktiven framgår att regeringen anser att det är angeläget att även andra brister i levnadssätt än brottslig verksamhet ska kunna leda till avslag på ansökningar om uppehållstillstånd och återkallelse av uppehållstillstånd. En central fråga är vilka typer av brister i en utlännings levnadssätt som ska beaktas. Uppdraget ska redovisas senast 2025-01-15.

Gällande rätt

Enligt nu gällande regelverk beviljas aktuella utlänningar ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid tillfälliga verkställighetshinder som oftast bestäms till ett år, förutom om det rör sig om utlänningar som utvisats på grund av brott. Ett sådant uppehållstillstånd medför i princip full tillgång till de förmåner som tillkommer personer som är bosatta i Sverige. Situationen för dessa utlänningar blir då lika förmånlig som för utlänningar som beviljas uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande.

Bistånd enligt SoL och LMA

En enskild som saknar medel för sin försörjning kan ansöka om bistånd hos socialtjänsten och få rätten prövad enligt 4 kap. 1 § SoL. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Av 4 kap. 2 § SoL framgår att socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det. Det kan till exempel vara bistånd till flyttkostnader, skuldsanering, omfattande tandvårdskostnader och liknande.

För den som är asylsökande gäller rätt till bistånd enligt LMA. Lagen innehåller bestämmelser om boende, bistånd, sysselsättning och förmåner samt statlig ersättning till en kommun. Asylsökande ingår som en av tre grupper som omfattas av lagen.

Den som omfattas av LMA har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär. Bistånd enligt andra bestämmelser i socialtjänstlagen än 4 kap. 1 § SoL kan utgå till asylsökande.

När upphör rätten till bistånd enligt LMA?

Rätten till bistånd enligt LMA upphör i regel när utlänningen beviljas uppehållstillstånd. Rätten upphör även för en vuxen utlänning som inte bor tillsammans med barn när han eller hon har ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning. Om avlägsnandebeslutet innehåller en tidsfrist för frivillig avresa, upphör rätten till bistånd i stället när tidsfristen löper ut. Om utlänningen bor med ett barn, upphör rätten till bistånd i stället i regel när uppehållstillstånd ges eller, om utlänningen fått ett beslut om avvisning eller utvisning, när han eller hon lämnar landet. Om uppehållstillstånd beviljas tas utlänningen emot för etablering i en kommun. Om han eller hon bor i eget boende förloras rätten till ekonomiskt stöd enligt LMA en månad efter beviljat uppehållstillstånd.

Insatser enligt LSS

Utlänningar med tidsbegränsade uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder och som är folkbokförda kan idag ha rätt till insatser enligt LSS.

Rätt till utbildning

Utlänningar som omfattas av LMA ska anses bosatta enligt skollagen även om de har meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller förutsatt att de inte håller sig undan så att avlägsnandebeslutet inte kan verkställas. Barn har samma rätt till utbildning i grundskolan som skolpliktiga barn. En utlänning som omfattas av LMA och som därmed anses bosatt i landet i skollagens mening har rätt till gymnasieutbildning om han eller hon har påbörjat utbildningen innan 18 års ålder. Det finns däremot ingen rätt till vuxenutbildning för asylsökande.

Även personer som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning ska anses som bosatta i Sverige enligt skollagen. De har rätt till bland annat gymnasieskola och anpassad gymnasieutbildning, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år. Till personkretsen räknas bland annat personer som har haft rätt att vistas i landet, men för vilka rätten har upphört, till exempel personer som har ansökt om uppehållstillstånd men fått avslag och därefter hållit sig undan verkställighet. Hit räknas också personer som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som har löpt ut. Även en utlänning som vistas i Sverige utan att ha gett sig till känna för någon myndighet räknas hit.

Asylsökande och utlänningar som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning har normalt inte rätt till Komvux.

Utredningens utgångspunkter för förslagen

De utlänningar som uppdraget omfattar har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som har sin grund i att de till exempel har bedömts utgöra ett säkerhetshot eller ett hot mot allmän ordning och säkerhet. De kan också ha begått eller misstänks ha begått handlingar i sina ursprungsländer som innebär att de är uteslagna från skydd som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande. Grunden för avvisningen eller utvisningen kan också vara att de har begått brott i Sverige. Anledningen till att avlägsnandebesluten inte kan verkställas är att det finns ett tillfälligt verkställighetshinder.

Utredningens inriktning har varit att lämna förslag om en lägre nivå på bistånd till dessa utlänningar än enligt nuvarande ordning. Tillgången till de olika välfärdssystemen ska begränsas utifrån att berörda utlänningars vistelse här i landet bedöms vara tillfällig under den tid som ett beslut om inhibition av verkställigheten gäller. Samtidigt måste biståndet uppfylla de krav som ställs enligt internationell rätt och de garantier som gäller enligt EU-rätten. Frågor om bistånd till utlänningar i de aktuella personkategorierna ska regleras i en ny lag med en tillhörande förordning. En utgångspunkt är att bestämmelserna i LMA i stor utsträckning ska tillämpas även för dessa utlänningar.

Utredningens förslag

De utlänningar som ska omfattas av förslagen nedan tillhör dessa kategorier:

- brottsutvisade (utlänningar som ska avlägsnas från Sverige efter att de har avtjänat sina fängelsestraff enligt 12 kap. 9 § första stycket UtL),
- säkerhetsärenden (enligt 1 kap. 7 § UtL),
- uteslutandeärenden (utlänningen är utesluten från att anses som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b eller 2 c § UtL),
- vägransärenden (utlänningen har vägrats flyktingstatusförklaring och uppehållstillstånd enligt 4 kap. 3 § andra stycket och 5 kap. 1 § andra stycket UtL),
- ordnings- och säkerhetsstörningsärenden (utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet),
- där det i övrigt finns särskilda omständigheter hänförliga till utlänningens levnadssätt som motiverar ett sådant beslut.

Promemorian innehåller flera förslag som inte bedöms få några konsekvenser för Göteborgs Stad. Stadsledningskontoret redogör nedan för de förslag som möjligen kan ha en påverkan på staden. Samtliga förslag finns att ta del av i sammanfattningen av promemorian (bilaga 1).

Inhibition av verkställigheten vid tillfälliga verkställighetshinder

I promemorian föreslås att inhibition av verkställigheten ska användas för de utlänningar som omfattas av lagförslagen, för att göra det möjligt att skjuta upp verkställigheten av beslut om avvisning eller utvisning vid tillfälliga verkställighetshinder i stället för att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd. Innebörden av ett beslut om inhibition av verkställigheten ska vara att beslutet om avvisning eller utvisning inte får verkställas. Ett sådant beslut innebär dock inte att verkställighetsärendet förfaller. Beslutet hindrar inte heller att åtgärder i verkställighetsärendet vidtas under tiden som beslutet gäller.

Särskilda skäl att i vissa fall bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd

Enligt betänkandet kan det i vissa fall vara lämpligt och i övrigt motiverat att i stället för inhibition av verkställigheten bevilja en utlänning ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på som mest ett år. Särskild hänsyn får här tas till utlänningens hälsotillstånd och levnadsomständigheter i övrigt. Det innebär bland annat att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan beviljas om utlänningen lider av en mycket allvarlig sjukdom som utifrån medicinska utgångspunkter hindrar verkställighet och det samtidigt inte finns skäl som talar emot att ett sådant uppehållstillstånd beviljas. Om utlänningen är ett barn eller har barn i Sverige ska vid bedömningen hänsyn tas även till barnets bästa. Det innebär exempelvis att det i det enskilda fallet kan behöva tas hänsyn till om den utlänning som ska avvisas eller utvisas har ett barn i Sverige som lider av svår sjukdom och som är särskilt beroende av honom eller henne. I ett sådant fall ska utlänningen kunna beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, om det inte finns skäl som talar emot att ett sådant tillstånd ges.

Nya prövningar

Om ett beslut om inhibition av verkställigheten har meddelats i samband med ett beslut om avvisning eller utvisning, ska Migrationsverket pröva beslutet om inhibition av verkställigheten på nytt senast inom ett år från den dag då beslutet fick laga kraft. Så länge ett beslut om inhibition gäller, ska Migrationsverket därefter fortlöpande pröva beslutet på nytt senast inom ett år från den dag då det senaste beslutet meddelades. Om en ny prövning ska ske och det fortfarande finns ett hinder som inte är bestående mot att avvisnings- eller utvisningsbeslutet verkställs, får Migrationsverket vid den nya prövningen besluta om inhibition av verkställigheten på nytt eller, om det finns särskilda skäl, bevilja utlänningen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Om ett beslut om inhibition inte prövas på nytt av Migrationsverket inom föreskriven tid, upphör beslutet att gälla.

Migrationsverket ska omedelbart upphäva ett beslut om inhibition av verkställigheten, om det inte längre finns skäl för beslutet. Det gäller även ett sådant beslut som meddelats av en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen. Ett beslut att upphäva ett beslut om gäller omedelbart.

Om någon annan myndighet än Migrationsverket är verkställande myndighet ska den myndigheten, så länge ett beslut om inhibition av verkställigheten fortfarande gäller, omedelbart underrätta Migrationsverket om det finns skäl att upphäva beslutet.

Om en utlänning vid ett tillfälligt verkställighetshinder har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i stället för att meddelas ett beslut om inhibition av verkställigheten och detta uppehållstillstånd löper ut, ska Migrationsverket pröva om det fortfarande finns ett tillfälligt hinder mot att verkställa beslutet om avvisning eller utvisning. Det gäller om det saknas anledning att anta att utlänningen har lämnat landet och det i övrigt finns förutsättningar för en sådan prövning. Om en ny prövning ska ske och det fortfarande finns ett tillfälligt hinder mot att avlägsnandebeslutet verkställs, får Migrationsverket vid den nya prövningen besluta om inhibition av verkställigheten eller, om det finns särskilda skäl, bevilja utlänningen ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Bistånd vid inhibition av verkställigheten

Vid tillämpning av bestämmelserna i LMA ska en utlänning som omfattas av den nya lagen likställas med en utlänning som avses i 1 § första stycket LMA.

Dagersättning och särskilt bidrag ska kunna ges till den som ingår i den nya lagens personkrets. Ett grundläggande krav för att få sådant bistånd är att egna medel saknas.

Den som omfattas av den nya lagen ska inte ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Av 1 § andra stycket LMA framgår att den som omfattas av den lagen inte har rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär och att rätt till bistånd inte heller finns för bostadskostnader. Utgångspunkten enligt LMA är att staten, genom Migrationsverket, ansvarar för mottagandet av asylsökande och det bistånd som ska lämnas i form av boende och ekonomiskt bistånd till den som omfattas av lagen. Det finns däremot inget hinder för en kommun att ge bistånd i annan form än ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Det innebär en tydligare reglering än den som finns i 1 § andra stycket LMA.

En utlänning som omfattas av den nya lagen ska inte ha rätt till insatser enligt LSS. Behovet av insatser ska i stället i första hand tillgodoses genom Migrationsverkets försorg. Det ska införas övergångsbestämmelser som innebär att den som har beviljats en tidsbegränsad insats före ikraftträdandet behåller insatsen under den tid som insatsen gäller. Ordningen blir härmed densamma som för asylsökande, som inte heller omfattas av LSS.

Ändringar i förordningar om statlig ersättning till kommuner

En kommun ska ha rätt till statlig ersättning för kostnader för bistånd som lämnats till en person som omfattas av den nya lagen om biståndet har lämnats enligt 4 kap. 1 § SoL och utgör annat än ekonomiskt bistånd. Detsamma ska gälla för kostnader för vård som har lämnats med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Det ska framgå av en ny paragraf i förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande med flera. I samma förordning ska ett tillägg göras som innebär att ersättning lämnas efter ansökan från kommunen.

I förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar ska ett tillägg göras som innebär att ersättning kan ges för kostnader som lämnas för en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 12 kap. 17 a § andra stycket UtL om uppehållstillståndet kan läggas till grund för folkbokföring. Eftersom ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder för de nu aktuella kategorierna av utlänningar föreslås regleras på ett nytt sätt, behöver förordningen ändras för att möjligheterna till statlig ersättning ska vara desamma som i dag. Det är inte fråga om någon utvidgad rätt till ersättning jämfört med vad som redan gäller.

Utbildning och etableringsinsatser

Under den tiden som utlänningar befinner sig tillfälligt i Sverige i avvaktan på att deras avlägsnandebeslut ska kunna verkställas bör dessa utlänningar inte ta del av insatser som kan stärka etableringen i Sverige. Samma utgångspunkter bör gälla för olika typer av utbildningar inom ramen för utbildningsväsendet. Samtidigt behöver hänsyn tas till olika principer som följer av internationell rätt, de garantier som anges i återvändandedirektivet och den nationella rätten. Barns rätt till utbildning enligt barnkonventionen bör uppmärksammas särskilt. För barn aktualiseras i första hand grundskoleutbildning och gymnasieskola, medan det för den som är vuxen primärt är fråga om eftergymnasiala studier och studier inom den kommunala vuxenutbildningen.

I de personkategorier som är föremål för reglering kan barn ingå, men enligt utredningen visar statistik att endast ett fåtal barn skulle vara berörda av lagförslagen. Mot bakgrund av nuvarande ordning om utbildning i grundskolan och barns rätt till utbildning enligt barnkonventionen, föreslås ingen ändring av förutsättningarna för grundskoleutbildning för de barn i grundskoleåldern som kan bli föremål för beslutet om inhibition.

Av det mycket begränsade antal ungdomar som kan förväntas få ett beslut om inhibition, kommer sannolikt endast ett ytterst litet antal att bedömas utgöra en reell risk i det sammanhang där de vistas. Till det kommer att det för gymnasiestudier krävas ett aktivt ställningstagande från den unge att intressera sig för och söka till gymnasiet. Det krävs dessutom att den unge är behörig att antas till gymnasieskolan. Det leder till slutsatsen att det endast kommer att vara ett mycket begränsat antal ungdomar inom berörda personkategorier, som inte fyllt 18 år, som kommer att vara aktuella för gymnasieskolgång. Det kan finnas faktorer som gör att gymnasieutbildning kan ses som positivt för berörda ungdomar. Mot den bakgrunden och med beaktande särskilt av att de som kan bli aktuella för gymnasieskolan definieras som barn enligt barnkonventionen och UtL, bör det finnas en möjlighet för dem att söka till och gå gymnasiet. Det överensstämmer med den ordning som gäller i dag och bör gälla fortsatt, under förutsättning att utbildningen påbörjas före 18 års ålder. Pågående gymnasiestudier kan behöva avbrytas om det visar sig att det blir möjligt att verkställa ett gällande avlägsnandebeslut och att beslutet om inhibition av verkställigheten därmed upphävs.

Den som omfattas av den nya lagen ska inte ha rätt att delta i kommunal vuxenutbildning och inte heller rätt till insatser enligt lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Det framstår inte som rimligt att en utlänning som ingår i den nya lagens personkrets ska få ta del av olika etableringsinsatser som syftar till att komma in på arbetsmarknaden och stärka anknytningen till det svenska samhället. Dessa utlänningar kommer inte att tillhöra de personkategorier som omfattas av rätten till etableringsinsatser när de nya bestämmelserna om inhibition av verkställigheten börjar gälla. Det finns dock en möjlighet att de tidigare kan ha omfattats av rätten till etableringsinsatser och har en pågående insats. De kan också ha ansökt om ett nytt eller fortsatt uppehållstillstånd och omfattas då under ansökningstiden av rätten till etableringsinsatser. För att tydliggöra att det inte ska vara aktuellt med någon form av etableringsinsatser för en utlänning som har ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten vid ett tillfälligt verkställighetshinder, bör det framgå i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare att etableringsinsatser inte ska ges en utlänning som avses i 1 § i den nya lagen.

En ny uppgiftsskyldighet för Migrationsverket

Migrationsverket ska på eget initiativ meddela berörda myndigheter och kommuner när en utlänning har ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder och när ett sådant beslut upphävs eller i övrigt upphört att gälla. Det innebär att Migrationsverket ska informera socialnämnd och det kommunala organ som ansvarar för vuxenutbildning där en utlänning bor, att han eller hon har ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten enligt den föreslagna ordningen.

Särskilda bestämmelser om ensamkommande barn

De särskilda bestämmelserna om ensamkommande barn som finns i LMA ska gälla även för ett ensamkommande barn som har ett gällande beslut om inhibition av

verkställigheten vid ett tillfälligt verkställighetshinder. Det innebär att Migrationsverket för ett ensamkommande barn ska anvisa en kommun som har att ordna boendet.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret instämmer i betänkandets slutsats att förslagen om inhibition av verkställigheten i stället för tidsbegränsade uppehållstillstånd för berörda målgrupper kan tydliggöra att vistelsen i Sverige under inhibitionstiden är tillfällig. Att begränsa förmånerna för utlänningar i följande kategorier i utlänningslagen: brottsutvisade, säkerhetsärenden, uteslutandeärenden, vägransärenden och ordnings- och säkerhetsstörningsärenden, bedömer stadsledningskontoret som rimligt. Att ansvaret för bistånd till individerna som omfattas övergår från kommunerna till staten bedömer stadsledningskontoret som positivt.

För närvarande pågår flera av regeringen initierade uppdrag och utredningar som förväntas få konsekvenser för utlänningar på olika sätt, och till viss del även för kommunerna. När dessa lagförslag presenteras vid olika tillfällen är det inte möjligt att få en tydlig bild över hur de olika förslagen kommer att harmonisera med varandra. Det är därför svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av den lagstiftning som föreslås i betänkandet.

Stadsledningskontoret bedömer dock att de lagförslag som beskrivs i remitterat betänkande inte kommer att ha någon större påverkan på Göteborgs Stad. Förslagen rör en grupp som enligt utredningen för närvarande uppskattas till cirka 200 individer i hela riket. Av dessa kan en viss andel finnas i Göteborg, varav ett fåtal möjligen kan ha ansökt om bistånd eller studerat på Komvux vid något tillfälle. Mot bakgrund av detta gör stadsledningskontoret bedömningen att de föreslagna förändringarna inte kommer att få några ekonomiska konsekvenser för staden.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

	deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au-pairarbete (omarbeting)
studiestödsdatalagen	studiestödsdatalagen (2009:287)
studiestödslagen	studiestödslagen (1999:1395)
tandvårdslagen	tandvårdslagen (1985:125)
terroristbrottslagen	terroristbrottslagen (2022:666)
tortyrkonventionen	FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
UNHCR:s handbok	FN:s flyktingkommissarie, Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning
UtlF	utlänningsförordningen (2006:97)
UtlL	utlänningslagen (2005:716)
utlänningsdataförordningen	utlänningsdataförordningen (2016:30)
VABO-direktivet	Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning
återvändandedirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den

16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna

Sammanfattning

Uppdraget

Det övergripande syftet med uppdraget har varit att skapa förutsättningar för en effektivare hantering av verkställigheter av avlägsnandebeslut för vissa utlänningar när ett tillfälligt verkställighetshinder upphört. Uppdragets inriktning har också varit att stärka Sveriges förmåga att hantera personer som utgör ett säkerhetshot men som på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder inte kan avlägsnas från landet. Uppdraget har inriktats på utlänningar som utgör ett säkerhetshot eller som har gjort sig skyldiga till eller misstänks för allvarlig eller upprepad brottslighet eller som utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

I uppdraget har ingått att föreslå en ordning som gör det möjligt att för vissa utlänningar inhibera eller på annat sätt skjuta upp verkställigheten av ett avlägsnandebeslut, som ett alternativ till att bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, vid tillfälliga verkställighetshinder.

Det har också ingått i uppdraget att ta ställning till om det bör införas en möjlighet att ålägga utlänningar som får sådana beslut om uppskjuten verkställighet en anmälningsskyldighet och, vid behov, förbud att lämna ett visst område. I dessa delar har det ingått att överväga om det finns behov av bestämmelser om omprövning, ändring, upphävande och överklagande av sådana beslut.

I uppdraget har vidare ingått att ta ställning till i vilken utsträckning utlänningar som får ett beslut om uppskjuten verkställighet ska ha rätt till ekonomiska och sociala förmåner, däribland boende, under tiden som ett sådant beslut gäller. I vilken omfattning hälso- och sjukvård samt tandvård ska erbjudas den aktuella gruppen ska också övervägas. Enligt uppdraget bedöms det inte rimligt att den som ska avlägsnas från Sverige på grund av det som han eller hon har gjort sig

skyldig till eller misstänks för eller de verksamheter eller beteenden som utlänningen ägnat eller ägnar sig åt ska ha rätt till samma förmåner som andra i Sverige.

Härutöver har i uppdraget ingått att förslå ändringar som innebär att undantaget från kravet på arbetstillstånd enligt 5 kap. 4 § UtlF inte ska gälla för utlänningar som fått verkställigheten av lagakraftvunna avlägsnandebeslut uppskjuten på grund av tillfälliga verkställighetshinder. Enligt uppdraget bör dessa utlänningar inte kunna stärka sin etablering i Sverige genom en generell rätt att arbeta som ett sådant undantag innebär.

Ytterligare en fråga att ta ställning till har varit om pass och andra identitetshandlingar ska kunna omhändertas under tiden som ett beslut om uppskjuten verkställighet gäller.

Ändrade regler för bland andra brottsutvisade vid tillfälliga verkställighetshinder

Inhibition av verkställigheten

Enligt dagens regelverk beviljas en utlänning ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om det finns ett tillfälligt hinder mot att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning.

Det gäller även

- utlänningar som är *brottsutvisade*, det vill säga den som fått ett beslut om utvisning på grund av brott hänförligt till att han eller hon dömts för exempelvis ett brott med strängare påföljd än böter och det kan antas att det finns risk för fortsatt brottslighet eller brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller som annars är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna i Sverige,
- utlänningar i *säkerhetsärenden enligt utlänningslagen*, där Säkerhetspolisen av skäl som rör Sveriges säkerhet eller som annars har betydelse för allmän säkerhet förordat att utlänningen ska avvisas eller utvisas,
- utlänningar som är uteslagna från att anses som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b eller 2 c § UtlL, *uteslutandeärenden*, vilket kan grundas på bland annat att det finns

synnerlig anledning att anta att han eller hon har gjort sig skyldig till brott mot freden, krigsförbrytelse eller brott mot mänskligheten, och

- utlänningar som vägrats flyktingstatusförklaring och uppehållstillstånd enligt 4 kap. 3 § andra stycket och 5 kap. 1 § andra stycket UtlL, *vägransärenden*, vilket kan grundas på att utlänningen genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige eller att utlänningen har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon kommer att fortsätta verksamheten här.

I promemorian lämnas förslag om ändrade regler för dessa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder.

I promemorian lämnas också förslag om ändrade regler för ytterligare en personkategori utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder. Det är utlänningar som bedömts utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller för vilka det i övrigt finns särskilda omständigheter hänförliga till utlänningens levnadssätt, *ordnings- och säkerhetsstörningsärenden*.

För en utlänning som tillhör någon av de uppräknade kategorierna föreslås att huvudalternativet vid ett tillfälligt verkställighetshinder ska vara ett beslut om inhibition av verkställigheten i stället för ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Ett beslut om inhibition av verkställigheten innebär att avlägsnandebeslutet inte får verkställas. Ett sådant beslut kan dock när som helst upphävas. När det tillfälliga verkställighetshindret upphört kan avlägsnandebeslutet därför verkställas direkt. Om det finns särskilda skäl ska även fortsättningsvis ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kunna beviljas dessa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder.

Migrationsverket ska på eget initiativ, när det finns skäl till det, pröva om det finns ett tillfälligt verkställighetshinder för utlänningar i säkerhetsärenden enligt utlänningslagen, uteslutande- och vägransärenden och ordnings- och säkerhetsstörningsärenden. Migrationsverket ska få besluta om inhibition av verkställigheten för dessa utlänningar eller, om det finns särskilda skäl, ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid sådana hinder.

För brottsutvisade ska en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, efter Migrationsverkets ställningstagande i ärendet, få besluta om inhibition av verkställigheten eller, om det finns särskilda skäl, ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid tillfälliga verkställighetshinder.

Ett beslut om inhibition av verkställigheten ska kunna meddelas samtidigt som avlägsnandebeslutet för en utlänning som inte är brottsutvisad. Ett sådant beslut ska kunna fattas också efter det att avlägsnandebeslutet fått laga kraft.

Migrationsverket ska omedelbart upphäva ett beslut om inhibition av verkställigheten, om det inte längre finns skäl för beslutet. Det gäller även om ett sådant beslut fattats av en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen.

Anmälningsskyldighet, områdesbegränsning och en ny straffreglering

I promemorian lämnas förslag på bestämmelser om anmälningsskyldighet och områdesbegränsning för en utlänning som omfattas av ett beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder. Bestämmelserna föreslås tas in i ett nytt 9 a kap. i utlänningslagen.

En utlänning som omfattas av ett beslut om inhibition av verkställigheten ska få åläggas anmälningsskyldighet, om det finns risk för att han eller hon avviker i den mening som avses i 1 kap. 15 § UtlL eller på annat sätt hindrar verkställigheten. Utlänningen får under samma förutsättningar förbjudas att lämna ett eller flera län (områdesbegränsning). Det är den verkställande myndigheten, det vill säga Migrationsverket, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, som ska få fatta sådana beslut.

Anmälningsskyldighet innebär att utlänningen är skyldig att på vissa tider anmäla sig hos Polismyndigheten eller hos Migrationsverket. Om en utlänning ska åläggas en områdesbegränsning ska det tillåtna vistelseområdet i regel bestämmas till det län där utlänningen bor. Om det finns särskilda skäl får vistelseområdet anges till två eller flera län.

Den verkställande myndigheten ska få göra vissa ändringar i ett beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning. Om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl ska myn-

digheten få besluta att anmälningsskyldigheten ska fullgöras på annan plats och tid, att antalet anmälningstillfällen ska minskas eller att det område som utlänningen tillåts att vistas inom ska utökas.

En utlänning ska hos den verkställande myndigheten kunna ansöka om och beviljas undantag från eller tillfälliga lättnader i ett beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning. Det gäller om det finns särskilda skäl. Ett beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning ska gälla endast under tid som det finns ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten och ska omedelbart upphävas om det inte längre finns skäl för beslutet.

En utlänning som bryter mot anmälningsskyldighet eller en områdesbegränsning ska kunna dömas till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter. I ringa fall ska åtal för brott inte väckas annat än om det är motiverat från allmän synpunkt. Den nya straffregleringen ska föras in i 20 kap. 1 a § UtlL.

En ny lag och en ny förordning om bistånd vid inhibition av verkställigheten för vissa utlänningar

I promemorian lämnas förslag om en ny lag och en ny förordning om bistånd vid inhibition av verkställigheten för vissa utlänningar. Den nya regleringen anger i vilken utsträckning som den som tillhör någon av de aktuella personkategorierna och vars avvisnings- eller utvisningsbeslut inte kan verkställas på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder ska ha tillgång till bistånd i olika former. Vissa bestämmelser i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. föreslås tillämpas för dessa utlänningar.

Den som omfattas av den nya lagen om bistånd vid inhibition av verkställigheten för vissa utlänningar och som inte är ett ensamkommande barn ska tilldelas en boendeplats av Migrationsverket. Inför tilldelningen av en sådan plats ska Migrationsverket ge Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen tillfälle att lämna synpunkter på boendeplatsens lämplighet. Det gäller även vid byte av tilldelad plats.

En utlänning som bor på tilldelad boendeplats har, vid behov, rätt till dagersättning och särskilt bidrag. Detsamma gäller för en utlänning som med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att inte bo på tilldelad plats. Dag ersättningen ska motsvara den ersättning som utgår till asylsökande. Om en utlänning väljer att bo

i ett eget boende och får dagersättning kan den dras in om utlänningen inte håller Migrationsverket uppdaterat om sin aktuella bostadsadress.

Om det behövs för att kunna bedöma om en utlänning bor enbart på tilldelad boendeplats får Migrationsverket undersöka det boendetrymme och de slutna förvaringsställen som en utlänning disponerar där. Om Migrationsverket begär det ska Polismyndigheten lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut som innebär att en utlänning ska lämna en tilldelad boendeplats.

Bestämmelserna om att tilldela boendeplats och bosättningsvillkor för rätt till dagersättning och särskilt bidrag, som huvudregel, gäller inte för ett ensamkommande barn som får ett beslut om inhibition av verkställigheten vid ett tillfälligt verkställighetshinder. Ett ensamkommande barn anvisas till en kommun som har att ordna boendet.

En utlänning som omfattas av den nya lagen om bistånd vid inhibition av verkställigheten för vissa utlänningar ska förse med ett dokument som visar att han eller hon har ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder.

En utlänning som har ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten ska omfattas av lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Utlänningen ska inte anses bosatt i den mening som avses i socialförsäkringsbalken och har därför inte rätt till bosättningsbaserade förmåner. Han eller hon ska inte heller ha rätt till insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I stället kommer Migrationsverket att ansvara för behövliga insatser.

Berörda utlänningar ska inte ha tillgång till den kommunala vuxenutbildningen. Studiehjälp och studiemedel enligt studiestödslagen ska inte heller lämnas och lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska inte vara tillämplig.

I utlänningsförordningen föreskrivs att Migrationsverket ska meddela region, socialnämnd och annat kommunalt organ som ansvarar för utbildning där en utlänning bor att han eller hon har ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder. Migrationsverket ska också meddela Centrala studiestödsnämnden om ett sådant beslut.

Krav på arbetstillstånd och omhändertagande av identitetshandlingar

För en utlänning som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder ska undantaget från kravet på arbetstillstånd enligt 5 kap. 4 § UtlF upphöra att gälla när beslutet om inhibition av verkställigheten börjar gälla. Det betyder alltså att krav på arbetstillstånd för att ha rätt att arbeta ska gälla för utlänningar som meddelas beslut om inhibition av verkställigheten vid tillfälliga verkställighetshinder.

En ny reglering föreslås som tydliggör att den verkställande myndigheten får omhänderta en utlännings pass eller andra identitetshandlingar även under tid när det finns ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder.

Rättssäkerhetsgarantier

Nya prövningar

Beslut om inhibition av verkställigheten

Ett beslut om inhibition av verkställigheten ska prövas på nytt inom ett år från det att beslutet fattades eller, om det meddelats i ett avlägsnandebeslut, inom ett år från det att avlägsnandebeslutet fått laga kraft. Det gäller förutsatt bland annat att det saknas anledning att anta att utlänningen har lämnat landet. En ny prövning ska därefter ske årligen, så länge det finns ett gällande beslut om inhibition av verkställigheten.

Migrationsverket ska på eget initiativ pröva om det finns förutsättningar för att genomföra en ny prövning. Den nya prövningen ska göras av en migrationsdomstol, om utlänningen är brottsutvisad, och i övriga fall av Migrationsverket. För utlänningar som är brottsutvisade ska Migrationsverket senast en månad innan tidsfristen om ett år löper ut lämna över ärendet till migrationsdomstolen med ett eget yttrande.

Om det vid en ny prövning fortfarande finns ett tillfälligt verkställighetshinder är huvudalternativet att det på nytt fattas ett beslut om inhibition av verkställigheten. Om det finns särskilda skäl får utlänningen i stället beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Ett beslut om inhibition av verkställigheten som inte prövas på nytt inom föreskriven tid upphör att gälla.

Beslut om tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av särskilda skäl

När en utlänning på grund av särskilda skäl har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i stället för att meddelas ett beslut om inhibition av verkställigheten, och detta uppehållstillstånd löper ut, ska en ny prövning ske bland annat under förutsättning att det saknas anledning att anta att utlänningen har lämnat landet.

Vid den nya prövningen gäller samma ordning som vid en ny prövning av ett beslut om inhibition av verkställigheten med möjlighet att, om det finns särskilda skäl, bevilja utlänningen ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Beslut om anmälningsskyldighet och områdesbegränsning

Den verkställande myndigheten ska pröva ett beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning på nytt senast inom ett år från beslutet. Om den nya prövningen leder till att det fattas ett nytt beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning ska det beslutet prövas på nytt inom ett år.

Beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning som inte prövas på nytt inom föreskriven tid upphör att gälla.

Övriga rättssäkerhetsgarantier

Migrationsverkets beslut om inhibition av verkställigheten ska få överklagas till en migrationsdomstol. Migrationsdomstolens beslut ska få överklagas till Migrationsöverdomstolen med krav på prövningstillstånd.

En migrationsdomstols beslut om inhibition av verkställigheten som avser en brottsutvisad ska få överklagas till Migrationsöverdomstolen utan krav på prövningstillstånd.

En verkställande myndighets beslut att ålägga en utlänning anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning ska få över-

klagas till en migrationsdomstol särskilt och utan begränsning i tid. Detsamma gäller ett sådant beslut som den verkställande myndigheten meddelar i samband med en ny prövning av ett sådant beslut. Det gäller också ett beslut att helt eller delvis avslå en utlännings ansökan om undantag från eller tillfälliga lättnader i ett sådant beslut. Migrationsdomstolens avgörande ska få överklagas till Migrationsöverdomstolen med krav på prövningstillstånd.

I ärenden och mål om inhibition av verkställigheten eller om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning ska ett offentligt biträde förordnas, om det finns behov av det.

Varje ny prövning av ett beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning ska föregås av en muntlig förhandling, om det inte är uppenbart obehövt. Den muntliga förhandlingen ska genomföras av den verkställande myndigheten.

Ett beslut om inhibition av verkställigheten ska vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet. Detsamma gäller ett beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning. Samtliga beslut om anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning, förutom beslut om upphävande av dessa tvångsmedel, ska delges utlänningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslagen i promemorian bedöms kunna träda i kraft den 1 januari 2026. Vissa övergångsbestämmelser föreslås.

Den nya ordningen med inhibition av verkställigheten vid tillfälliga verkställighetshinder ska tillämpas även vid prövningen av överklaganden av avlägsnandebeslut som fattats före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna. I utlänningslagen föreskrivs därför att de nya föreskrifterna gäller vid prövningen av ett överklagande av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som meddelats före ikraftträdandet.

I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade föreskrivs att äldre föreskrifter fortfarande gäller för beslut om en insats som fattats före ikraftträdandet. Det innebär att den som före ikraftträdandet beviljats en insats behåller insatsen under tid för vilken den beslutats och att äldre föreskrifter ska tillämpas i en eventuell överklagandeprocess.

Datum: 2025-01-09

Ärendenummer: SLK-2024-01034

Justitiedepartementet

Ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: ju.L7@regeringskansliet.se

Diarienummer: Ju2024/02262

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Justitiedepartementet - Ds 2024:23 Inhibition av verkställigheten

Göteborgs Stad instämmer i betänkandets slutsats att förslagen om inhibition av verkställigheten i stället för tidsbegränsade uppehållstillstånd för berörda målgrupper kan tydliggöra att vistelsen i Sverige under inhibitionstiden är tillfällig. Att begränsa förmånerna för utlänningar i följande kategorier i utlänningslagen: brottsutvisade, säkerhetsärenden, uteslutandeärenden, vägransärenden och ordnings- och säkerhetsstörningsärenden, bedömer Göteborgs Stad som rimligt. Att ansvaret för bistånd till individerna som omfattas övergår från kommunerna till staten bedömer Göteborgs Stad som positivt.

För närvarande pågår flera av regeringen initierade uppdrag och utredningar som förväntas få konsekvenser för utlänningar på olika sätt och till viss del även för kommunerna. När dessa lagförslag presenteras vid olika tillfällen är det inte möjligt att få en tydlig bild över hur de olika förslagen kommer att harmonisera med varandra. Det är därför svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av den lagstiftning som föreslås i betänkandet.

Göteborgs Stad bedömer dock att de lagförslag som beskrivs i remitterat betänkande inte kommer att ha någon större påverkan på Göteborgs Stad. Förslagen rör en grupp som enligt utredningen för närvarande uppskattas till cirka 200 individer i hela riket. Av dessa kan en viss andel finnas i Göteborg, varav ett fåtal möjligen kan ha ansökt om bistånd eller studerat på Komvux vid något tillfälle. Mot bakgrund av detta gör Göteborgs Stad bedömningen att de föreslagna förändringarna inte kommer att få några ekonomiska konsekvenser för staden.

Göteborgs kommunstyrelse